

BREEAM YEŞİL BİNA DERECELENDİRME SİSTEMİNİN AYDINLATMA YAKLAŞIMI

Ö.Dilda YAMAN

Erke Tasarım Müh. Ltd. Şti.
Fahrettin Kerim Gökay Cad. No: 229 Kat:5 D:11 Göztepe/İSTANBUL
dyaman@erketasarim.com

ÖZET

BREEAM (Building Research Establishment's Environmental Assessment Method), BREE (İngiltere Yeşil Bina araştırma kuruluşu) tarafından oluşturulmuş bir derecelendirme sistemidir. BREEAM' ın amacı, binaların çevresel performansını iyileştirmek ve bina kullanıcılarına iç mekan kalitesi iyileştirilmiş bir yaşam sunmaktır. İddiası, güvenilir bir çevre etiketi sağlamak; binaların şeffaf karşılaştırmasını mümkün kılmak; kriterleri set etmek ve yüksek standartlar oluşturmak; daha yenilikçi çözümler için piyasayı yönlendirmek; sürdürülebilir binalar için teşvik oluşturmak ve kuruluşların kendi sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşma yolunda ilerlemelerini sağlamaktır.

BREEAM, BİNALARI AŞAĞIDAKİ 9 ANA BAŞLIKTAKİ DEĞERLENDİRİR

- 1- Yönetim
- 2- Sağlık ve iyi olma
- 3- Enerji
- 4- Ulaşım
- 5- Su
- 6- Malzemeler
- 7- Atıklar
- 8- Kara kullanımı ve ekoloji
- 9- Kirlilik

Aydınlatma, BREEAM yeşil bina derecelendirme sisteminde 3 boyutlu olarak aşağıdaki ana başlıklar altında ele alınmaktadır.

- 1-Health & Wellbeing (Sağlık ve iyi olma)
- 2-Energy (Enerji)
- 3-Kirlilik (Pollution)

SAĞLIK VE İYİ OLMA

HEA 4: Yüksek frekanslı aydınlatma

Amaç: Flüoresan lambaların titreşimli ışığından kaynaklanan sağlık problemlerinin riskini azaltmak.

Değerlendirme kriterleri: Tüm flüoresan ve kompakt flüoresan lambaların, 30 kHz in üzerinde çalışma frekansı ile çalışan balastlarla donatılmış olması gerekmektedir. Bu balastlarla donatılan flüoresan ve kompakt flüoresan lambaların titreşimleri insan gözü ile algılanamayacak kadar hızlıdır. Aynı zamanda ortama yaydıkları ses de insan kulağının algılayamayacağı frekanstadır. Günümüzde yaygın olarak kullanılmakta olan elektronik balastlar genellikle 40 kHz in üzerinde frekansla çalışmaktadırlar.

HEA 5: İç ve dış aydınlatma seviyeleri

Amaç: Aydınlatma dizaynında, görsel performans ve konfor sağlamaktır.

Değerlendirme kriterleri:

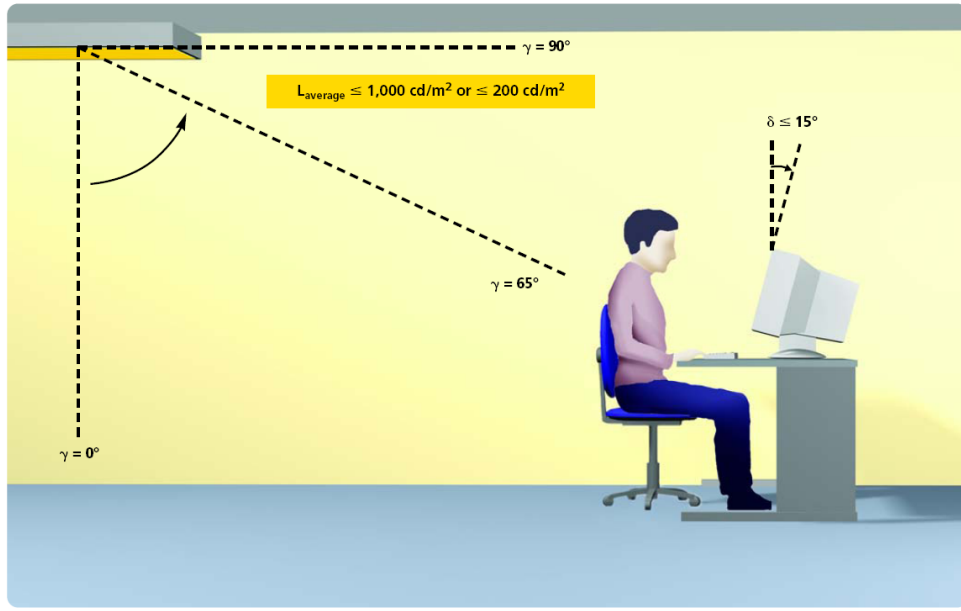
1- İç ve dış aydınlatma seviyeleri (lux), yerel yönetmeliklere uygun olarak tasarlanmalıdır. Eğer aydınlatma konusunda bir yerel yönetmelik mevcut değil ise; aydınlatma, EN 12464-1 ve 2 Avrupa Standardın da tanımlanmış değerler dikkate alınarak tasarlanmalıdır.

EN 12464-1	Em (lux)	Ra
OFİSLER		
Okuma, yazma, bilgi işlem alanlarında	500	80
Teknik çizim alanları	750	80
Bilgisayarla çalışma alanlarında	500	80
Arşiv	200	80
PERAKENDE SATIŞ BİNALARI		
Satış alanları	300	80
GENEL ALANLAR		
Holler	100	80
Bilet satış ofisleri	300	80
RESTORANLAR VE OTELLER		
Resepsiyon, kasa, görevli masası,	300	80
Mutfak	500	80
KÜTÜPHANELER		
Okuma alanları	500	80
KAPALI OTO PARKLAR		
Park alanları	75	20
EĞİTİM BİNALARI		
Sınıflar, Eğitim odaları	300	80

Tablo 1 - EN12464-1

2- Bilgisayarların yoğun olarak kullanıldığı çalışma alanlarında, aydınlatma dizaynı, ekranlardaki yansıma ve gözde kamaşma

etkisini azaltacak şekilde olmalıdır. Buradaki düzgünlük limitleri; EN 12464-1 ve 2 de tanımlanan değerlerde olmalıdır.

Şekil-1- Çalışma Alanı Aydınlatma Dizaynı

Screen class acc. to EN ISO 9241-7	I		II		III	
Screen quality regarding anti-glare and visibility	high		medium		low	
Screen polarity	positive (bright)	negative (dark)	positive (bright)	negative (dark)	positive (bright)	negative (dark)
Luminaires reflected on the screen medium luminance	$\leq 1000 \text{ cd/m}^2$		$\leq 200 \text{ cd/m}^2$		$\leq 200 \text{ cd/m}^2$	
Luminescent room areas reflected on the screen medium luminance maximum luminance	$\leq 1000 \text{ cd/m}^2$ $\leq 2000 \text{ cd/m}^2$		$\leq 200 \text{ cd/m}^2$ $\leq 400 \text{ cd/m}^2$		$\leq 200 \text{ cd/m}^2$ $\leq 400 \text{ cd/m}^2$	

Tablo-2 – Düzgünlük Limitleri

3- Aydınlatma düzgünlüğü, çalışma alanlarında 0,7 ye eşit veya yüksek olmalıdır. Çalışma alanlarının çevresindeki

sirkülasyon alanları, dinlenme alanları vb gibi alanlarda aydınlatma düzgünlüğü 0,5 veya daha yüksek olmalıdır.

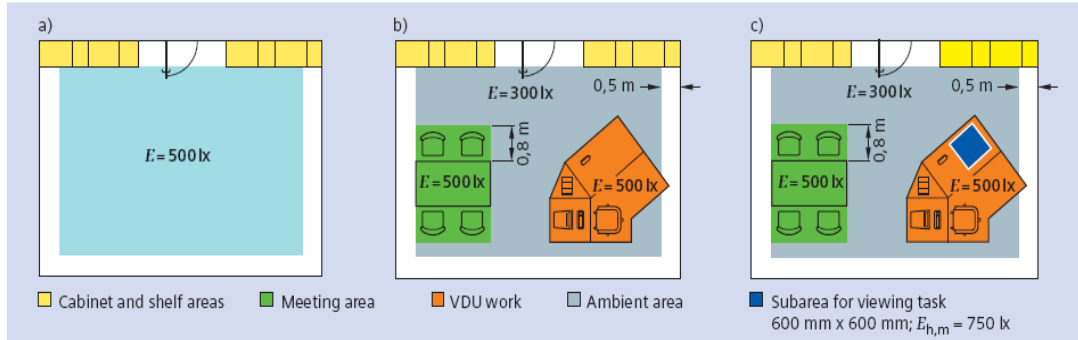

Fig. 101/2: (a) room-related, (b) workspace-related and (c) subarea-related lighting scheme

Şekil-2

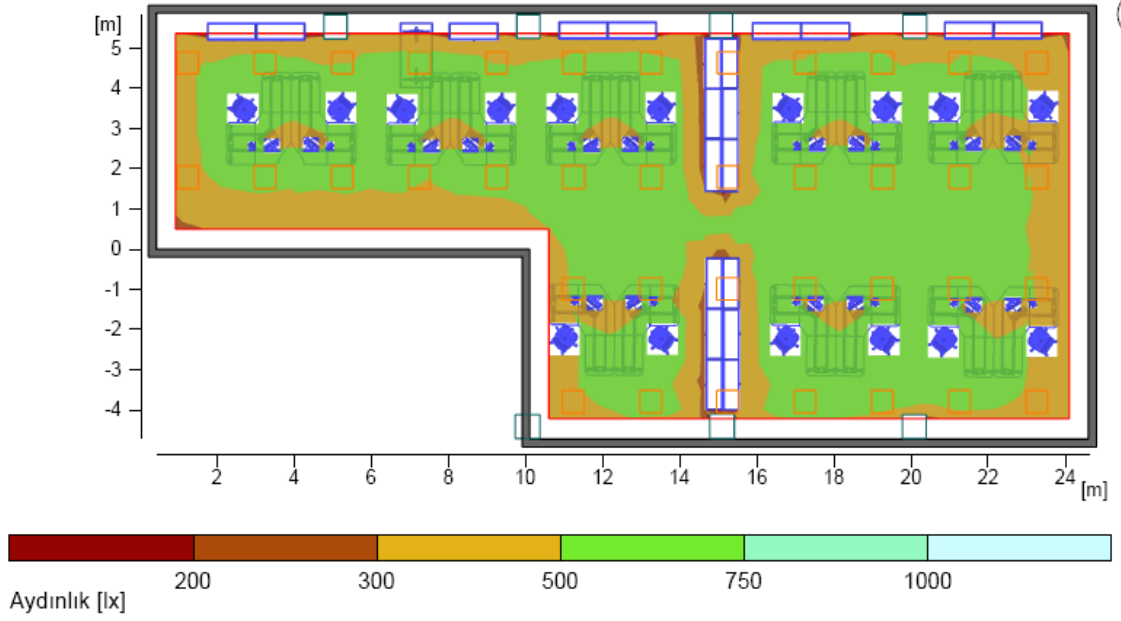

Görünümdeki parlaklık
 Asgari: : 0 cd/m²
 Azami: : 213 cd/m²
 Armatür geometrisini dikkate almadan

Resim 1- Örnek ofis genel alanının doğru aydınlatılması

	455	492	485	472	500	509	493	469	487	499	502	(379)	480	497	502	472	489	472	382
4	504	562	562	560	562	564	566	560	565	574	578	411	575	576	570	561	561	542	429
3	502	560	475	562	566	536	469	572	578	455	563	421	592	488	529	576	565	430	433
2	486	537	512	542	543	512	522	561	575	564	581	424	598	577	573	585	563	541	447
1	396	431	437	436	444	440	442	469	538	578	598	553	477	603	598	592	589	580	560
0									485	579	597	473	453	[604]	600	594	592	582	560
-1									444	559	600	427		602	588	578	589	588	548
-2									415	453	575	452		600	506	578	584	577	425
-3									403	544	583	444		589	586	576	567	566	546
									389	514	544	415		540	547	536	516	524	512
	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22								
	Aydınlık [lx]																		
	[m]																		

Tablo-2 Hesaplama sonuçları

Genel

Hesaplama algoritması kullanıldı
Hesaplama yüzeyi yüksekliği
Armatür düzlemi yüksekliği
Bakım faktörü

Ortalama endirekt kısım
0.95 m
3.25 m
0.80

Tüm lambaların toplam ışık akısı
Toplam güç
Alandaki toplam güç (209.20 m²)

129200 lm
1710 W
8.17 W/m² (1.57 W/m²/100lx)

Aydınlık

Ortalama aydınlık
Asgari aydınlık
Azami aydınlık
Düzensizlik g1
Düzensizlik g2

Eav 521 lx
Emin 379 lx
Emax 604 lx
Emin/Em 1:1.37 (0.73)
Emin/Emax 1:1.59 (0.63)

3 38

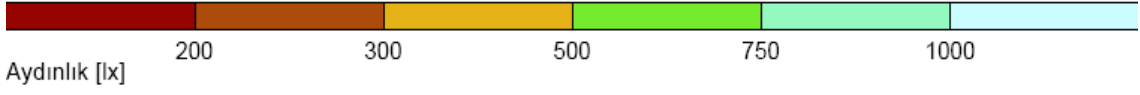
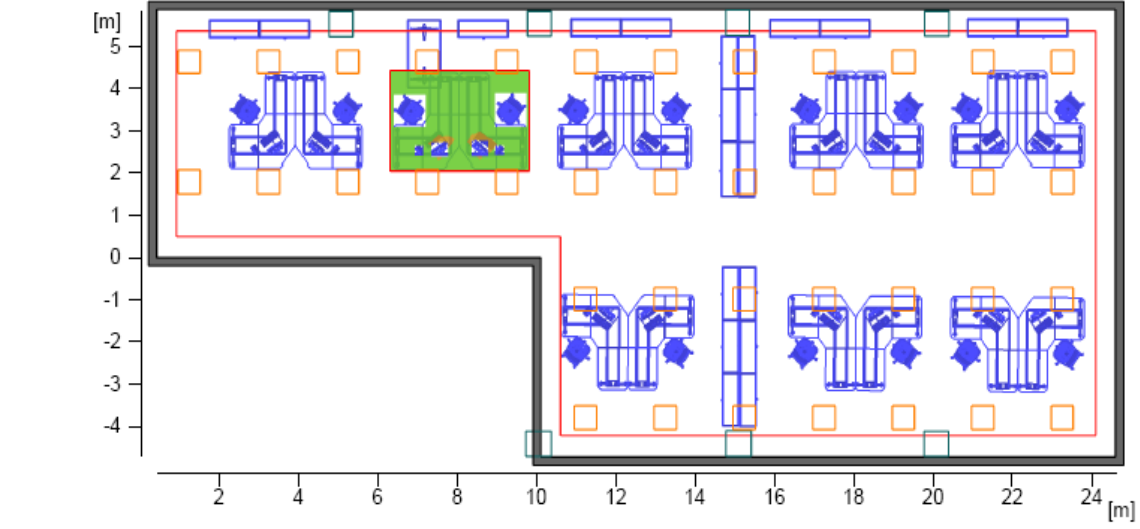

Philips

Sipariş No. :
Armatür adı : RC460B W60L60
Ekipman : 1 x LED34S/840/- 0 W / 3400 lm

>0,5

Şekil-3 Örnek ofis genel alanının doğru aydınlatılması

Genel

Hesaplama algoritması kullanıldı	Ortalama endirekt kısım
Hesaplama yüzeyi yüksekliği	0.95 m
Armatür düzlemi yüksekliği	3.25 m
Bakım faktörü	0.80
Tüm lambaların toplam ışık akısı	129200 lm
Toplam güç	1710 W
Alandaki toplam güç (209.20 m ²)	8.17 W/m ²

Aydınlık

Ortalama aydınlık	Eav	558 lx
Asgari aydınlık	Emin	441 lx
Azami aydınlık	Emax	575 lx
Düzensizlik g1	Emin/Em	1:1.27 (0.79)
Düzensizlik g2	Emin/Emax	1:1.3 (0.77)

Philips	
Sipariş No.	:
Armatür adı	: RC460B W60L60
Ekipman	: 1 x LED34S/840/- 0W / 3400 lm

>0,7

Şekil-4 Örnek ofis çalışma yüzeylerinin doğru aydınlatılması

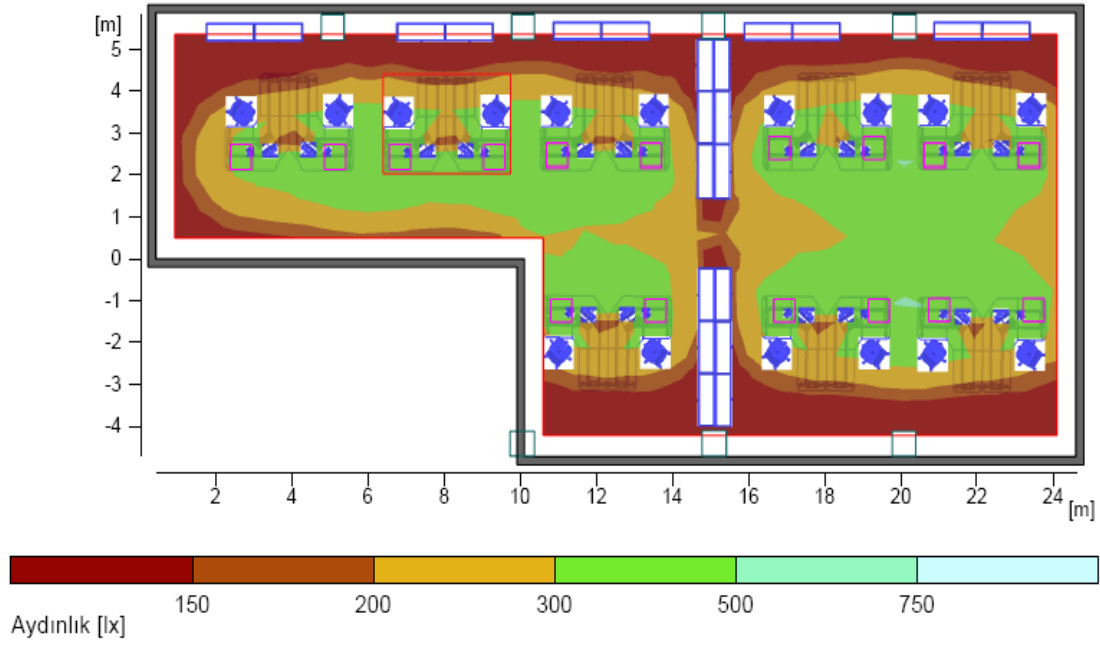

Görünümdeki parlaklık
 Asgari: : 0 cd/m²
 Azami: : 110 cd/m²
 Armatür geometrisini dikkate almadan

Resim-2 Örnek ofisin yanlış aydınlatılması

[m]	(87)	118	133	154	156	150	149	169	171	143	140	113		129	141	155	176	157	144	129
4	157	241	273	317	344	318	309	349	343	294	274	196		252	287	326	359	332	290	250
3	202	331	362	437	460	433	397	477	472	392	374	264		350	380	444	[487]	458	309	343
2	172	259	289	341	372	315	312	382	385	324	298	227		290	332	355	415	356	328	285
1	99	142	161	186	199	182	182	217	255	232	222	186	145	215	239	262	288	269	254	196
0									228	250	242	188	136	225	248	285	309	293	252	220
-1									301	345	319	237		310	357	380	453	396	355	314
-2									317	304	360	273		330	301	428	476	452	306	342
-3									201	241	240	186		216	253	277	310	288	256	221
									97	118	113	88		112	122	132	141	136	121	110
		2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	[m]							
		Aydınlık [lx]																		

Tablo-3 Hesaplama sonuçları

Genel

Hesaplama algoritması kullanıldı
Hesaplama yüzeyi yüksekliği
Armatür düzlemi yüksekliği
Bakım faktörü

Ortalama endirekt kısım
0.95 m
3.25 m
0.80

Tüm lambaların toplam ışık akısı
Toplam güç
Alandaki toplam güç (209.20 m²)

56000 lm
1024 W
4.89 W/m² (1.88 W/m²/100lx)

Aydınlık

Ortalama aydınlık
Asgari aydınlık
Azami aydınlık
Düzlük g1
Düzlük g2

Eav 261 lx
Emin 62 lx
Emax 494 lx
Emin/Em 1:4.2 (0.24)
Emin/Emax 1:7.95 (0.13)

Philips

2 16

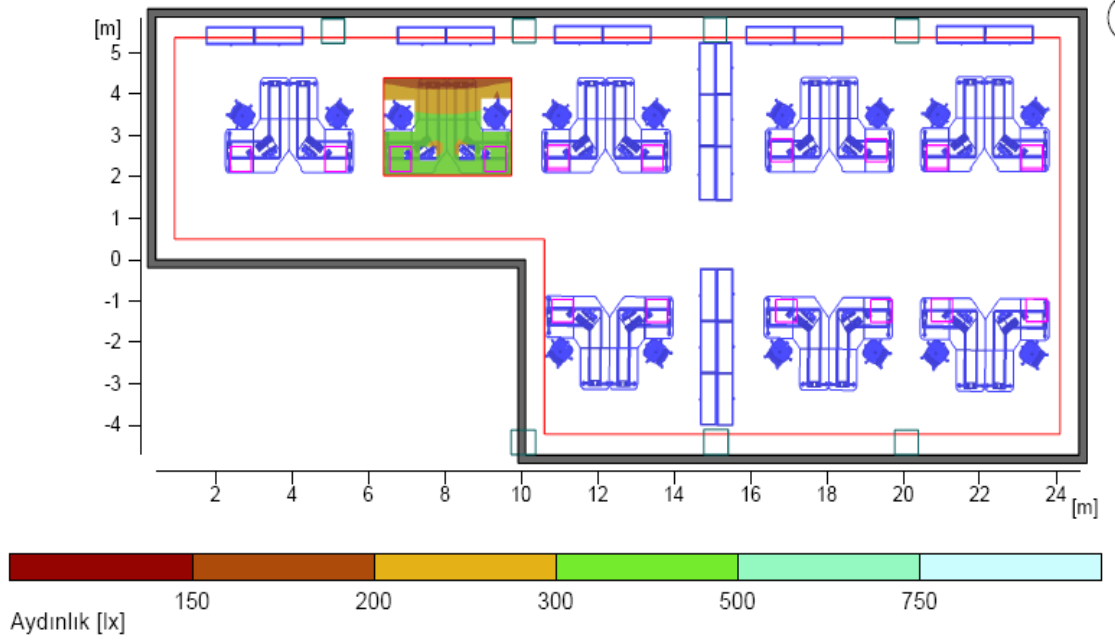

Sipariş No.
Armatür adı
Ekipman

:
: BBS560 AC-MLO-C
: 1 x LED3500/NW-4000 0 W / 3500 lm

<0,5 !

Şekil-5 Örnek ofisin yanlış aydınlatılması

Genel

Hesaplama algoritması kullanıldı	Ortalama endirekt kısım
Hesaplama yüzeyi yüksekliği	0.95 m
Armatür düzlemi yüksekliği	3.25 m
Bakım faktörü	0.80
Tüm lambaların toplam ışık akısı	56000 lm
Toplam güç	1024 W
Alandaki toplam güç (209.20 m ²)	4.89 W/m ²

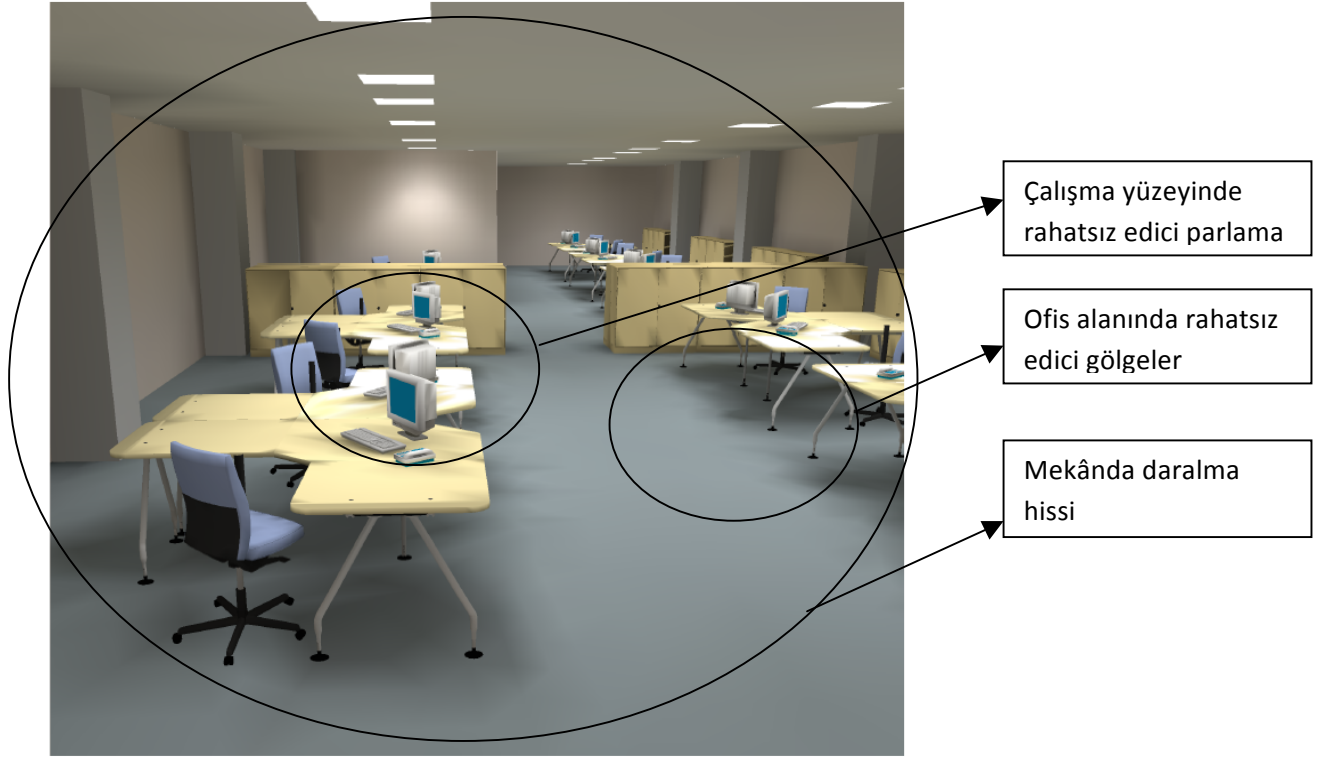
Aydınlık

Ortalama aydınlık	Eav	336 lx
Asgari aydınlık	Emin	157 lx
Azami aydınlık	Emax	491 lx
Düzensizlik g1	Emin/Em	1:2.14 (0.47)
Düzensizlik g2	Emin/Emax	1:3.12 (0.32)

2	16	Philips	
		Sipariş No.	:
		Armatür adı	: BBS560 AC-MLO-C
		Ekipman	: 1 x LED3500/NW-4000 0 W / 3500 lm

<0,7 !

Şekil-6 Örnek ofisin masa üstünün yanlış aydınlatılması

Resim-3 Yanlış aydınlatma

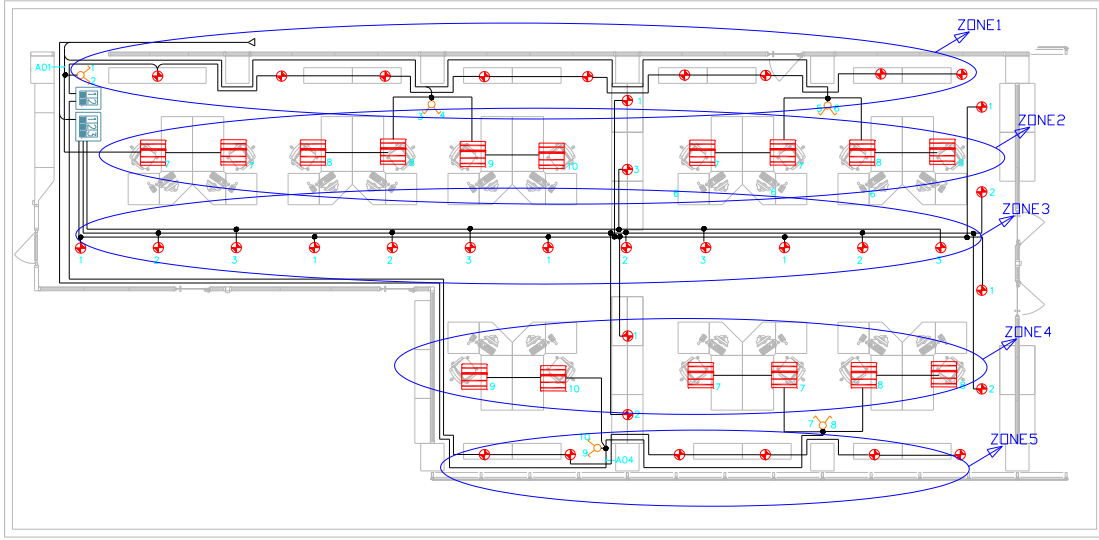
Resim-4 Doğru aydınlatma

HEA 6: Aydınlatma zonları ve aydınlatma kontrolü

Amaç: Bina kullanıcılarına kolay ve ulaşılabilir kontrol sağlayacak bir aydınlatma tasarımı oluşturmak.

Değerlendirme kriterleri: Aydınlatma, farklı kullanıcı kontrolüne imkân sağlayacak şekilde aşağıdaki alanlar için zonlama yapılır:

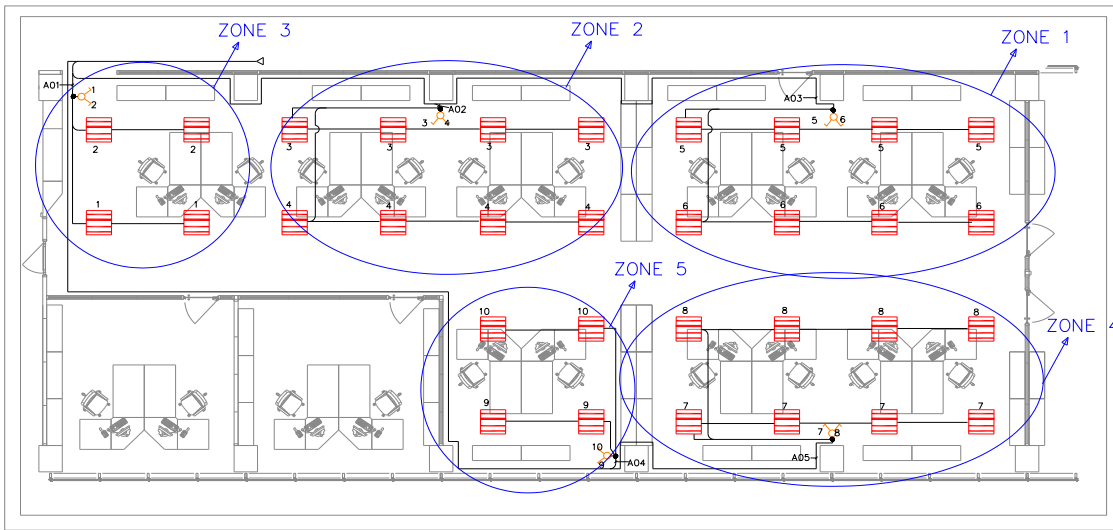
1-Ofis ve sirkülasyon alanları için ayrı zonlama yapılmalıdır.

Şekil-7 Ofis Alanı

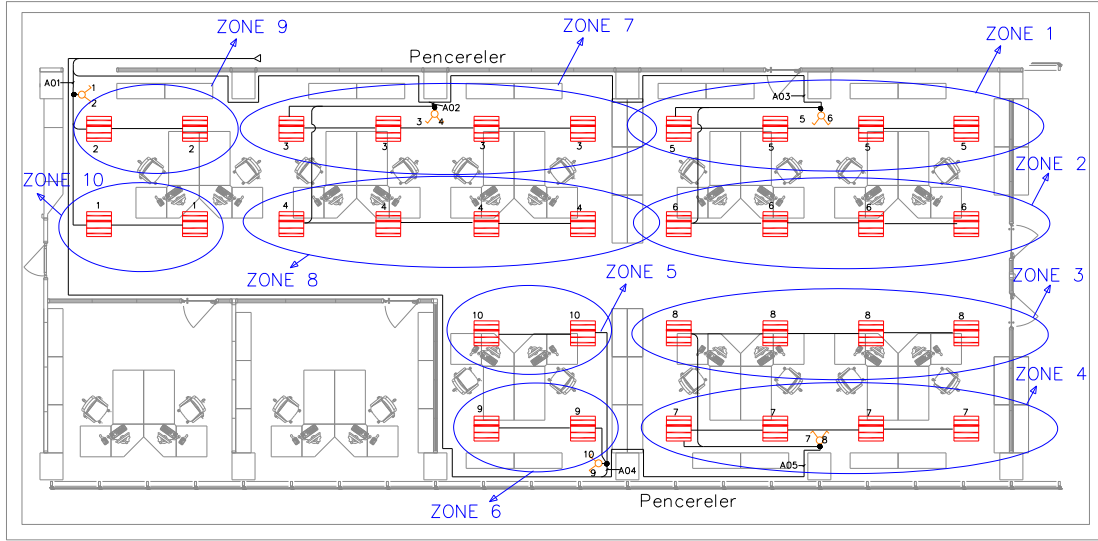
2- Ofis alanlarında, her 4 çalışma alanı(4 kişi) için ayrı zonlama (eğer proje safhasında ofis alanında kaç kişinin çalışacağı belli değil ise her 10 m2 de bir çalışma istasyonu olacağı dikkate alınarak

mekân zonlama yapılmalıdır. Örneğin 40 m2'lik bir alana sahip bir ofiste 4 ayrı aydınlatma zonu ile aydınlatma kontrolü sağlanmalıdır.

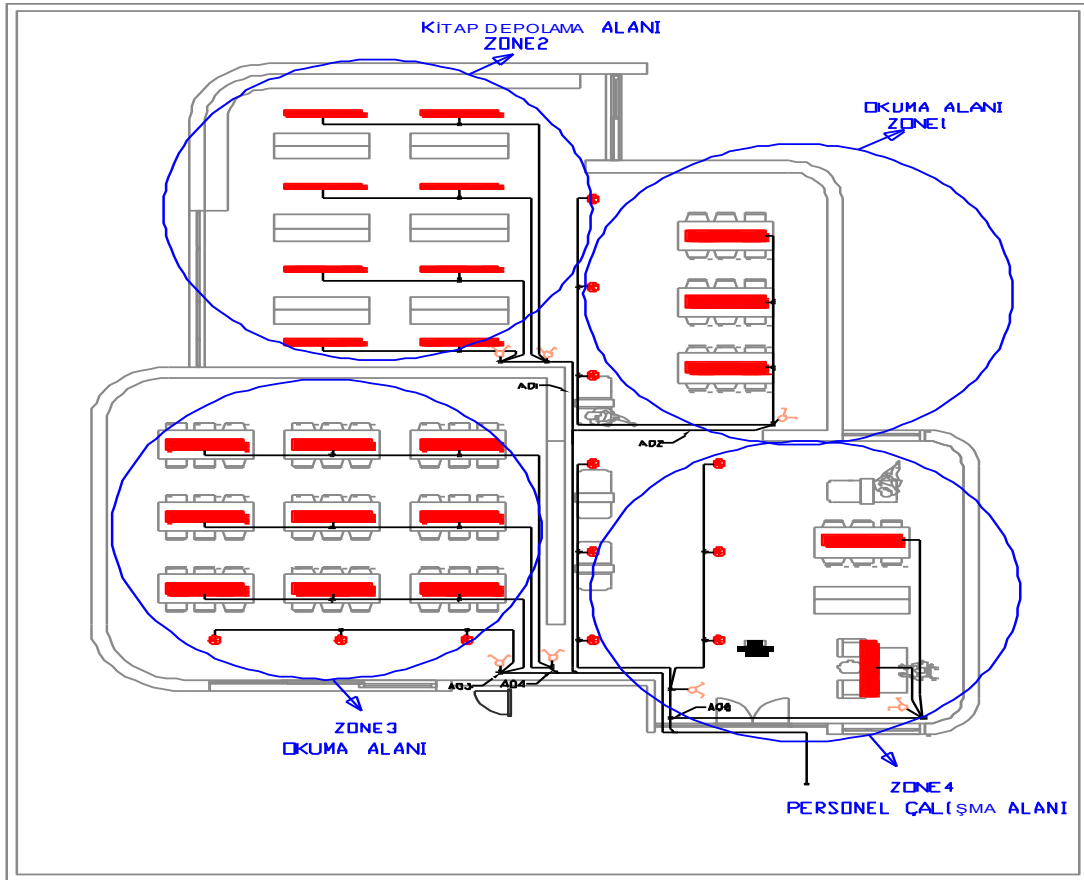
Şekil-8 Ofis Alanı

3- Atrium, pencere gibi gün ışığı alan mekânlar için ayrı zonlama yapılmalıdır.

Şekil-9 Atrium, Gün Işığı Alan Mekanlar

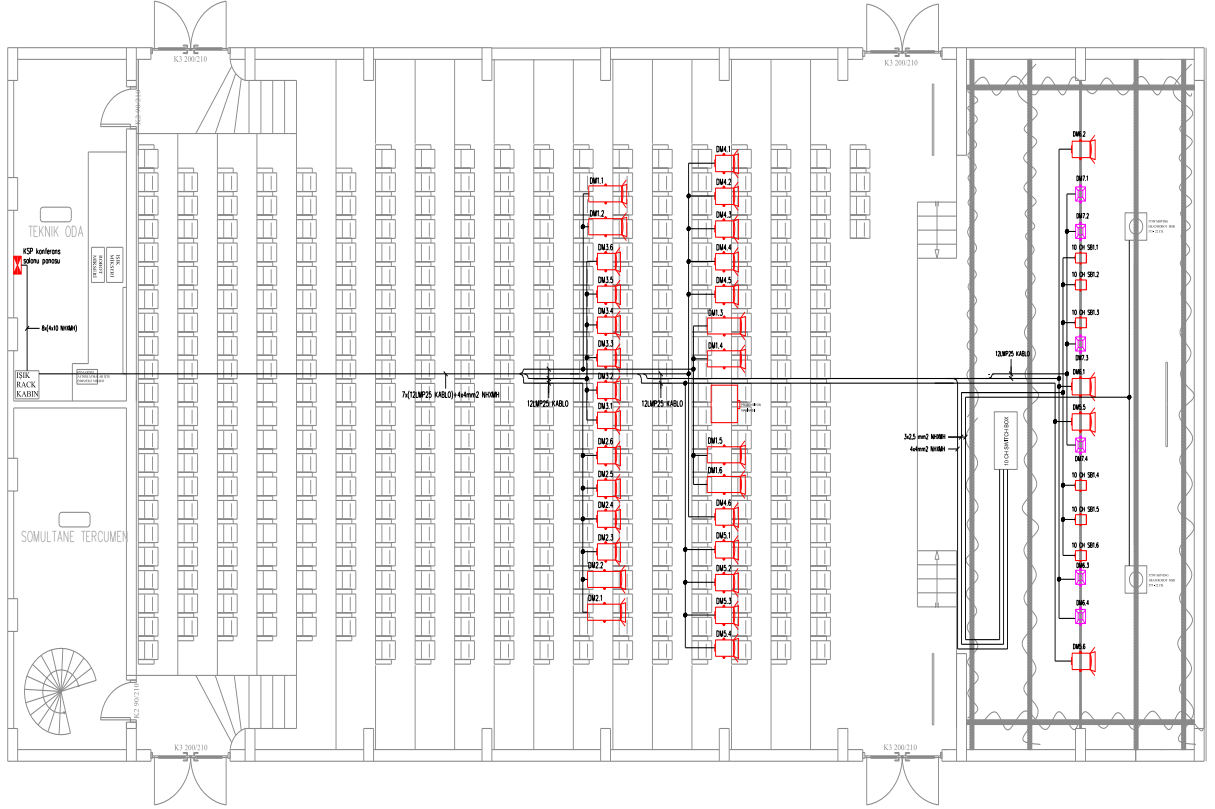
4- Kütüphanelerde, kitap depolama alanları ve rafları ile okuma alanları ve kütüphane sorumlularının bulunduğu alanlar için ayrı zonlama yapılmalıdır.

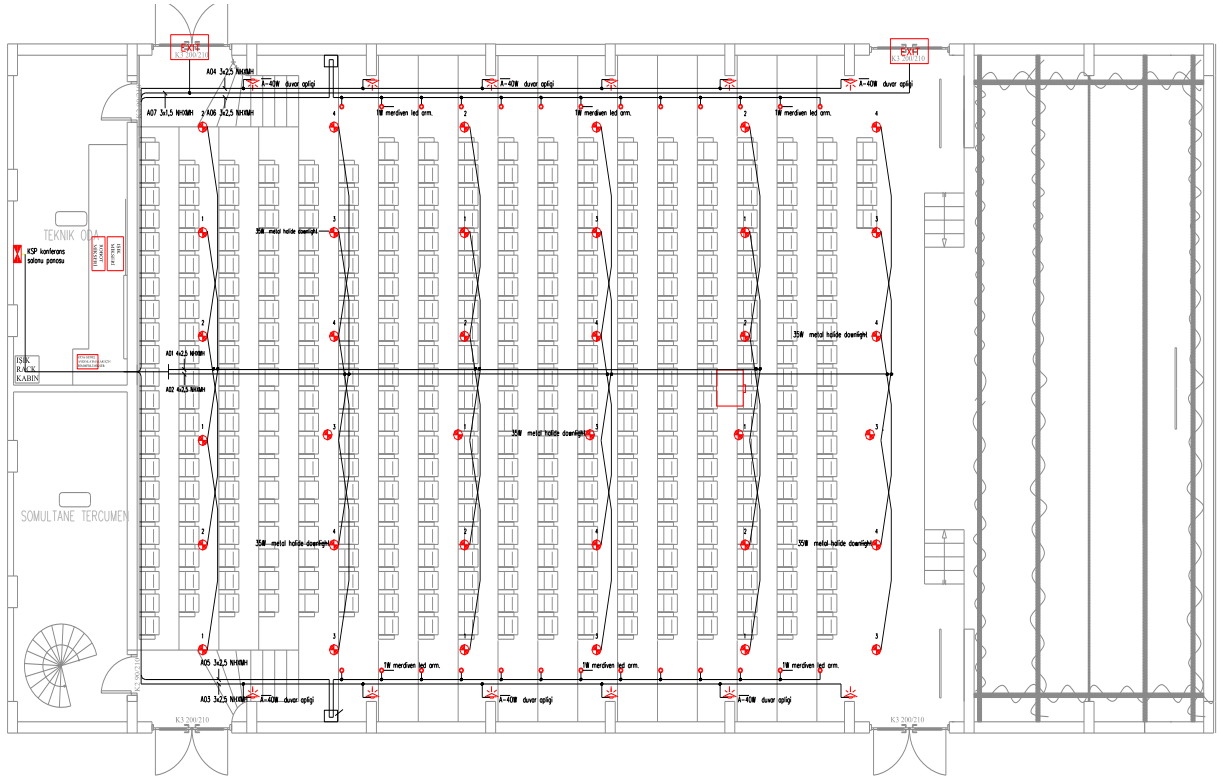
Şekil-10 Kütüphane, Kitap Depolama ve Okuma Alanı

5- Seminer ve konferans odalarında, sunum yapılan alan ve izleyicilerin

oturduğu alanlar için ayrı zonlama yapılmalıdır.

Şekil-11 Konferans salonunda sunum alanı aydınlatması

Şekil-12 Konferans salonunda izleyicilerin oturduğu alanların aydınlatması

ENERJİ

ENE 4: Dış aydınlatma

Amaç: Yapının dış alanlarını aydınlatmak amacıyla kullanılan armatürlerin/elemanların enerjisinin etkin olmasını sağlamak ve özelliklerini belirlemek

Değerlendirme kriterleri:

1- Araç ve yürüme yollarının aydınlatmasında kullanılan ve renk geri verim indeksi Ra 60 veya daha büyük olan tüm dış aydınlatma lamba verimleri en az 50 lm/W olmalıdır. Ra 60 dan küçük olan lamba verimleri 60 lm/W olmalıdır.

2- Araç park alanlarının, ortak yolların aydınlatma armatürlerinde ve projektörlü aydınlatmalarda kullanılan lambaları renk geri verim indeksleri Ra eğer 60 ve daha yüksek ise lamba verimi en az 70 lm/W, Ra 60 tan küçük ise lamba verimi en az 80 lm/W olmalıdır.

3- Dış yönlendirme, işaret ve uplight aydınlatma armatürlerinin lamba güçleri eğer 25W tan büyük veya eşit ise, lamba verimi en az 60lm/W, 25 W tan küçük ise lamba verimi en az 50lm/W olmalıdır.

Lamba kodu	Seçim kriteri	Lamba gücü (W)	Işık akısı (lm)	Verim (lm/W)	Renk geri verim indeksi CRI	Renk sıcaklığı K	Yorum
HQI-T 400/N	En düşük renk geri veri indeksli ve en düşük verimli metal halide lamba	380	34000	89	60	4000	madde 1-2-3 gerekliliklerini sağlıyor
NAV-E50 4Y	En düşük verimli yüksek basınçlı sodyum buharlı lamba	50	3500	70	≤25	2000	madde 1-2-3 gerekliliklerini sağlıyor
SOX 18	En düşük verimli alçak basınçlı sodyum buharlı lamba	18	1800	100			madde 1-2-3 gerekliliklerini sağlıyor
HQL 125 4Y	En yüksek renk geri veri indeksli ve en yüksek verimli cıva buharlı lamba	125	6800	54	60	3400	madde 1 gerekliliğini sağlıyor, madde 2-3 gerekliliklerini sağlamıyor
HQL 50	En düşük verimli ve en düşük geri verim indeksli cıva buharlı lamba	50	1800	36	50	4200	hiçbirini sağlamıyor
POWER LED	25W tan küçük güç tüketimli LED lamba	14	1080	77	70	5500	madde 1-2-3 gerekliliklerini sağlıyor
POWER LED	25W tan büyük güç tüketimli LED lamba	28	2160	77	70	5500	madde 1-2-3 gerekliliklerini sağlıyor

HALOSTAR STANDART	25W tan küçük güç tüketimli halojen lamba	10	140	14	100		hiçbirini sağlamıyor
HALOSTAR STANDART	25W tan büyük güç tüketimli halojen lamba	50	910	18	2160	5500	hiçbirini sağlamıyor
CLASSIC	25W tan küçük güç tüketimli akkor lamba	15	90	6	100		hiçbirini sağlamıyor
CLASSIC	25W tan büyük güç tüketimli akkor lamba	60	660	11	100		hiçbirini sağlamıyor

Tablo-4

Not: Tablo üretici kataloğundan seçilen ürünlerle hazırlanmıştır.

Renk Geri Verim İndeksi: Gece vaktinde, ileriye bakan gözün hassasiyeti görsel spektrumun mavi bölgesine kayar. Bu bağlamda, sodyum buharlı gibi düşük renk geri verim indeksli lambalar, görsel spektrumun sarı ve kırmızı dalga boylarını emerler ve bir cisim aydınlatabilmek için, renk geri verim indeksi yüksek olan bir lambaya göre daha yüksek bir çıkış lümenine sahip olmalıdırlar.

4- Tüm dış aydınlatma armatürleri, zaman rölesi veya gün ışığı sensörü ile otomatik olarak kontrol ediliyor olmalıdır.

Not:

- Eğer bir binada hiç dış aydınlatma kullanılmıyor ise bu kredi kazanılmaktadır.
- Bina arazisinde geçici olarak; tiyatro, sergi, gösteri amaçlı dış aydınlatma

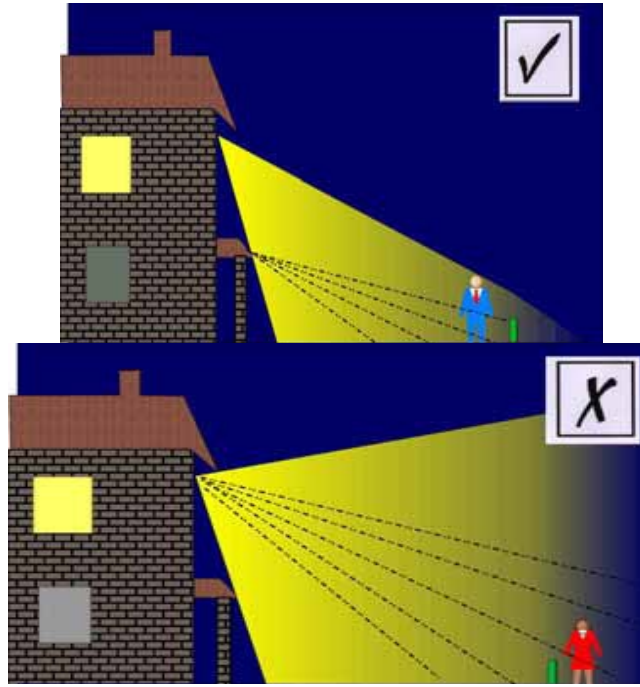
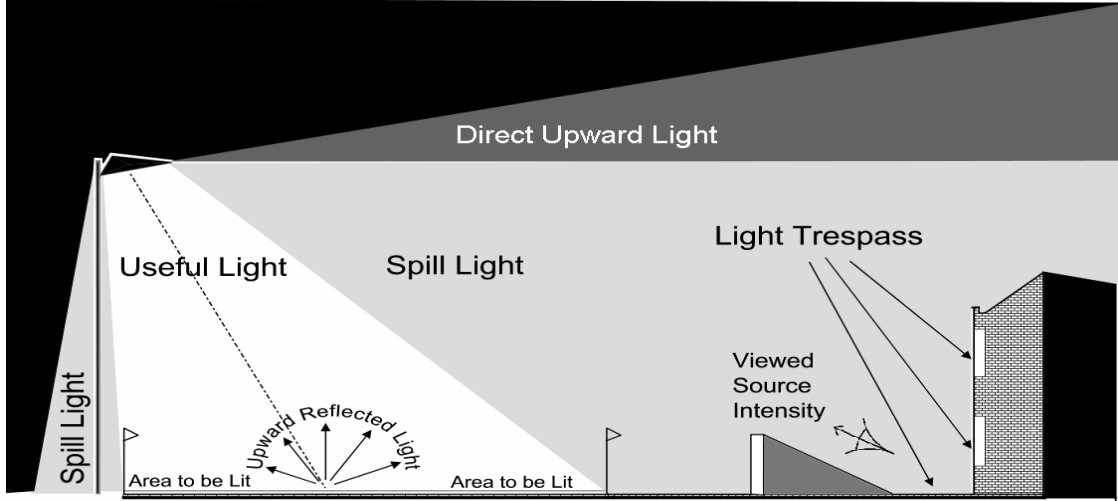
armatürleri kullanılacak ise; bu armatürler için yukarıda belirtilen özelliklerin bulunması gerekmektedir.

- Dış aydınlatmada, güç tüketimi 5 W' ın altında çok verimli armatürler kullanılacak ise ve bu tasarımla yukarıda özellikleri belirtilen armatürler ile yapılan tasarımdaki aydınlatma kaynağı sayısı artış göstermeyecek ise yeni tasarımda, yukarıda belirtilen kriterlerin sağlanması gerekmektedir.

KİRLİLİK

POL 7: Gece aydınlatma kirliliğinin azaltılması

Amaç: Dış aydınlatmaların sadece aydınlatma alanına konsantre edilmesi, yukarı yönlü aydınlatma aygıtlarının minimize edilmesi, gereksiz ışık kirliliğinin, enerji tüketiminin ve komşu arazilere verilecek rahatsızlığın azaltılması

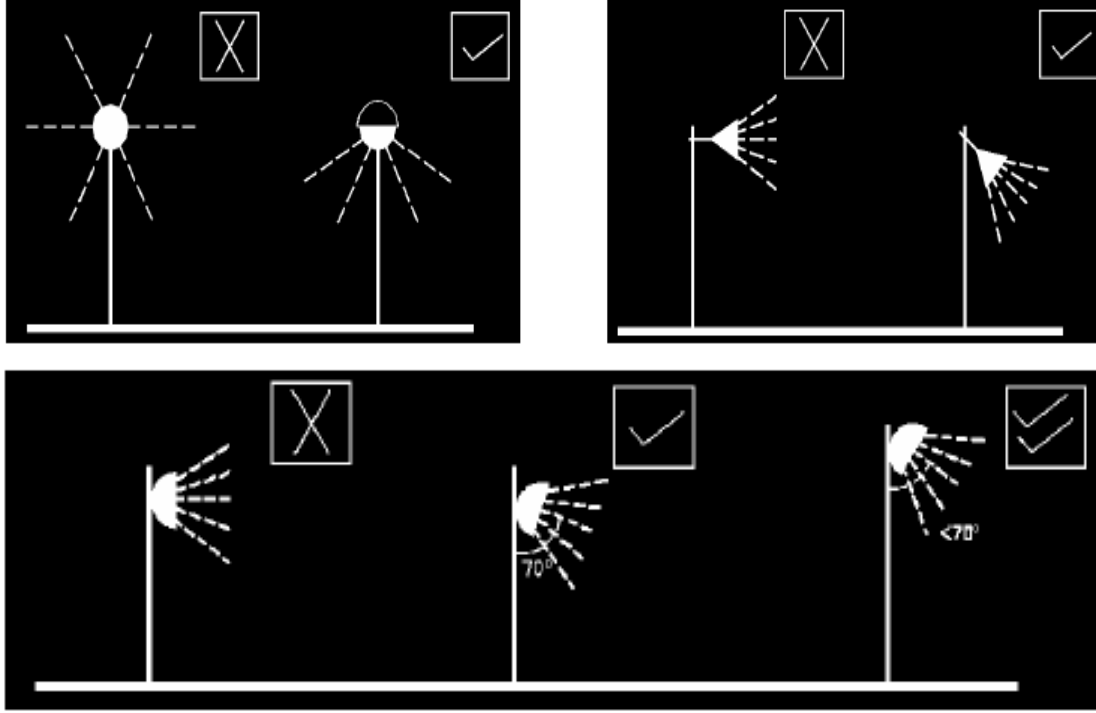

Şekil-13

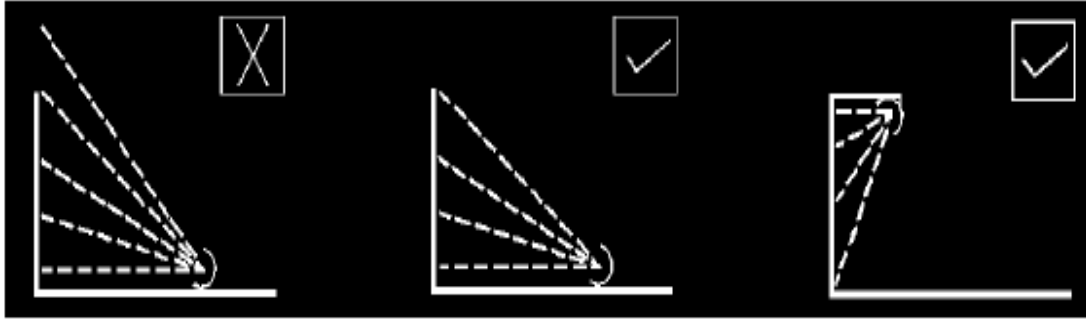
Değerlendirme Kriterleri:

1-Dış aydınlatma, CIE 150-2003 (Guide on the Limitation of the Effects of Obtrusive Light from Outdoor Lighting Installations) 2.7 nolu paragrafında ve CIE 126-1997 nin 2 nolu tablosundaki teknik parametrelere göre aydınlatma dizayn edilmelidir.

Amaç: Işığın sadece gerekli alana yönlendirilmesi ve gökyüzüne ışık kaçışının önlenmesi ile enerji etkin ve çevreye zarar vermeyen bir aydınlatma tasarımı oluşturmak; gözde kamaşma etkisinin minimize edilmesi ile canlı konfor ve sağlığını olumsuz etkilememek; gecenin gizemini doğallığını bozmamak.

Şekil-14 Dış aydınlatma şekilleri

Şekil-15 Özel konumlandırılmış reklam panolarının aydınlatma şekilleri

2-Aydınlatılan özel konumlandırılmış reklam panoları aşağıda belirtilen kriterlere uygun olarak aydınlatılmalıdır.

a – Özel konumlandırılan reklam panolarının yüzey aydınlatma düzgünlüğü aşağıdaki tabloda belirtilen değerlerde olmalıdır

Aydınlatma tipi	Aydınlatılacak alan	Aydınlatma düzgünlüğü
İç	1,5 m2 nin üstünde	10:1
İç	1,5 m2 ye kadar	6:1
Dış	üstü ve ışık kaynağı arasında	1,5:1

Tablo-5 Aydınlatma Düzgünlüğü

b-Özel konumlandırılan reklam panolarının yüzey maksimum parlaltı (CD/m2) aşağıdaki tabloda belirtilen değerlerde olmalıdır.

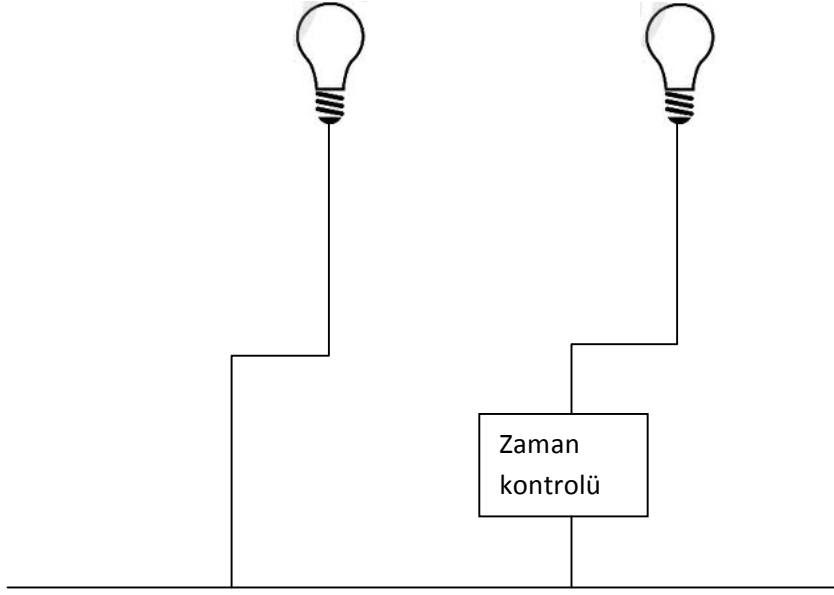
Aydınlatılacak alan(m2)	Zone E1	Zone E2	Zone E3	Zone E4
10 m2 ye kadar	100	600	800	1000
10 m2 nin üstünde	Tanımlanmamış	300	600	600

Tablo-6 Maksimum Parlaltı seviyeleri (CD/ m2)

Zon adı	Çevre	Aydınlatma durumu	Örnek
E1	Doğal	Doğal aydınlatma	Doğal parklar, korunmuş alanlar
E2	Köy	Düşük parlaklık	Köyler
E3	Şehir dışı	Orta parlaklık	Sanayi bölgeleri veya evsel yerleşim alanları
E4	Şehir	Yüksek parlaklık	ticari yapıların, eğlence merkezlerinin bulunduğu alanlar

Tablo-7 Çevresel Aydınlatma Zonları

3- Güvenlik aydınlatması dışındaki tüm dış aydınlatma armatürleri, 23:00 ile 07:00 saatleri arasında otomatik olarak devre dışı bırakılmalıdır.

Güvenlik aydınlatması**Güvenlik dışındaki aydınlatma**

Şekil-16 Dış aydınlatma kontrol

4- Günü 23.00 ile 07.00 saatleri arasında devrede olacak güvenlik aydınlatması, CIE 150-2003 ve CIE 126-1997 de belirlenen

düşük aydınlatma seviyesinde olacak şekilde tasarlanmalıdır.

ZONE	Aydınlık Şiddeti E (lux)		Işık Yoğunluğu I (cd)			Artan Işık Oranı URL %	Parıltı(cd/m2)	
	07:00 -23:00 saatleri arası	23:00 07:00 saatleri arası	07:00 23:00 saatleri arası	23:00 07:00 saatleri arası			Bina cephesi	İşaret lambaları
E1	2	0	2500	0	0		0	50
E2	5	1	7500	500	5		5	400
E3	10	2	10000	1000	15		10	800
E4	25	5	25000	2500	25		15	1000

Tablo-8 CIE 150:2003

SONUÇ

Yeşil binalar, insan sağlığı ve verimliliği açısından üst düzeyde konfora sahip, işletme giderleri açısından ucuz ve çevreye en az zararlı yapılardır. Verimli armatürleri kullanarak ve yapının kullanım amacına hizmet eden, konfor şartlarından ödün vermenin aksine mekandaki konfor düzeyini arttıracak aydınlatma kontrol sistemleri tasarlayarak, aydınlatmada ışık kirliliğine neden olmayacak tasarımlar yaparak; insan-ekonomi-çevre üçgeninde aydınlatma kapsamında sağlıklı binalar oluşturmak mümkün olacaktır.

KAYNAKLAR:

1. BREEAM Europe Commercial 2009 Assessor Manual
2. CIE150-2003
3. EN 12464 1-2
4. OSRAM ürün kataloğu